

Befolkningstallet faldt, og det betød tomme huse i byen. I 1655 stod der 55 huse tomme i byen. Køgeborgerne følte sig måske forfulgt af uheld, men den store ulykke havde endnu ikke ramt dem. Det gjorde den til gengæld i 1657.

Svenskerne kommer!

I 1657 kom Danmark og Sverige atter i krig. Krigen er først og fremmest berømt, fordi svenskerne under ledelse af deres konge, Karl 10. Gustav, gik over både Lillebælt og Storebælt, der denne vinter uheldigvis for danskerne var frosset til is. Krigen var fra dansk side tænkt som en slags tak for sidst til svenskerne. I 1644 havde svenskerne nemlig angrebet Danmark uden at erklære krig først. Den svenske hær med kong Karl Gustav i spidsen befandt sig nede i Tyskland, da danskerne angreb Sverige – uden krigserklæring.

Desværre for danskerne var Karl Gustav handlingens mand. Han førte straks hæren mod Danmark, og da Bælterne ikke kunne yde deres naturlige beskyttelse mod angreb på Fyn og Sjælland, tabte Danmark krigen. Fredsaftalen blev indgået i Roskilde, hvor Danmark blev tvunget til at afstå Skåne, Halland og Blekinge.

Men den svenske konge ville have mere! De ambitioner blev fatale for Køge. I 1658 var svenskerne nemlig tilbage på Sjælland og denne gang belejrede de København. Den svenske hovedhær lå i Utterslev, men der blev også opslået kvarter i Køge. Her begyndte de at befæste byen.

Det var meningen, at Køge skulle omdannes til en stor moderne fæstning. Om voldene nogensinde blev helt færdige er usikkert, men et er sikkert: Svenskernes ophold i byen tog hårdt på indbyggerne. Ikke blot gik byens handel i stå under krigen. De svenske soldater havde også indkvarteret sig lokalt hos køgeborgerne. Her boede de langt mere bekvemt, end de ellers ville have gjort.

Svenskerne var en besættelsesmagt, og de havde ikke tænkt sig at betale for deres ophold i Køge. Tværtimod tog de, hvad de havde brug for. Da svenskerne endelig forsvandt i

1660 var Køge ikke til at kende igen. Befolkningstallet var skrumpet ind. Der boede næppe mere end 1700 mennesker i byen, der blot 50 år tidligere havde summet af liv og haft over 3000 indbyggere.

Borgerne var også blevet fattigere. Skattelisterne viser, at antallet af skatteydere faldt voldsomt. Folk havde ganske enkelt ikke penge. Nogle af byens borgere havde været heldige at slippe væk i tide med deres rigdomme. Andre gravede værdierne ned og hentede dem aldrig igen. I Køge er der fundet to store nedlagte skatte, gemt af vejen omkring 1660 og 1676. Den sidste er Danmarks største med ca. 2300 sølvmonter; en formue, der i dag nok vil svare til omkring 14 mio. kroner.

Køge lignede en spøgelsesby efter, at svenskerne havde forladt byen. Ikke nok med at en stor del af borgerne havde forladt byen. De havde efterladt sig deres tomme huse, der på grund af manglende vedligeholdelse hurtigt udviklede

Der er i Køge blevet fundet flere skatte fra 1600-tallet. Når det trak op til krig eller anden uro, begravde folk ofte deres værdier. Nogle af dem blev aldrig hentet, fordi deres ejermand var død. Den ene af skattene fra Køge svarer til næsten 14 millioner i nutidsværdi. Billedet viser en anden skat, der blev gravet ned under Torvet 2 i 1660.

sig til ruiner. I ruinerne lå der efter sigende stadig lig og stank, da den sidste svensker forsvandt. Der skulle have været så mange døde, at man var nødt til at tilkalde hjælp for at få dem fjernet.

Køge var måske den danske by, der led mest under Karl Gustav-krigene. Så meget mere rimeligt kan det synes, at byen blot 16 år efter fik en slags genoprejsning. Dog ikke en der kunne opveje byens tab under svenskekrigen. Byens storhedstid var endegyldigt forbi. Men lidt ære var der dog forbundet med at give navn til slaget: Slaget i Køge Bugt 1677.

Slaget i Køge Bugt

I 1675 var danskerne atter kommet i krig med arvefejden Sverige. Målet var at tilbageerobre de tabte provinser i Sydsverige, som man havde afstået ved freden i Roskilde i 1658. Efter en vis succes i begyndelsen af krigen var danskernes offensiv gået i stå, og i 1676 led man nederlag ved Lund. Nederlaget bragte initiativet over på svenske hænder. Sejren i Lund gav svenskerne blod på tanden. Nu ville de også være stærkest til søs. Danmark havde indgået en alliance med Holland for at imødegå svenskerne. I løbet af foråret og sommeren 1677 havde den danske flåde under ledelse af admiral Niels Juel huseret i Østersøen og bl.a. erobret Gotland. Han havde i den forbindelse slået flere svenske flåder og erobret en del skibe. Men tiden til søs og søslagene gjorde, at mandskabet havde brug for forsyninger og skibene for reparation. Niels Juel og flåden søgte derfor mod Køge, hvor flåden opankrede i bugten.

Her gav Niels Juel sig til at vente på en hollandsk flåde, der var på vej, og som skulle hjælpe i sommerens togt mod svenskerne. Men det blev ikke den hollandske flåde, der kom først til syne i horisonten. Det var den svenske. Gode

råd var nu blevet dyre, for hvad skulle man gøre! Niels Juel tøvede dog ikke. Flåden satte til havs og sejlede den svenske flåde i møde.

Den svenske flåde var væsentlig større end den danske, men det blev til gengæld opvejet af, at danskerne havde været i kamp flere gange i løbet af sommeren. Det var med andre ord en trænet dansk flåde, der modtog de svenske skibe i Køge Bugt den 1. juli 1677. Slaget i Køge Bugt skulle vise sig at blive en af de største danske sejre på havet, og at det samtidig gik ud over datidens arvefjende, Sverige, gjorde absolut ikke sejren mindre.

Admiral Niels Juel blev den helt store danske søhelt efter Slaget i Køge Bugt 1. juli 1677.

Men tilbage til bølgerne i Køge Bugt den sommerdag i 1677. Dengang foregik et søslag på den måde, at skibene sejlede på en lang linje over for hinanden. Når man kom tæt nok på hinanden, åbnede man ild. Snart var kanon-

dækkene så røgfylde, at man måtte sigte efter lysglimtene fra fjendens kanoner. Kuglerne blev skudt af sted så hurtigt, som mandskabet magtede det. Det var ikke selve kuglerne, der var de farligste. Det var snarere, når kuglerne ramte ind

Slaget i Køge Bugt blev et yndet motiv i eftertiden pga. den store danske sejr.

i træskroget. Så fløj splinterne rundt omkring. Blev man ramt af en af de store splinter, kunne det være livsfarligt. Oppe på dækket stod kaptajnen og styrede slagets gang. I dette tilfælde var det Niels Juel. Slaget i Køge Bugt skulle blive kendt i hele Europa for en helt bestemt manøvre. Pludselig brød Niels Juel nemlig linjeformationen og sejlede tværs gennem den svenske linje. Nu kunne danskerne beskyde de svenske skibe fra begge sider. Snart lukkede de danske skibe sig om de afskårne svenske, mens andre skibe sørgede for at holde de øvrige svenske skibe på afstand. Svenskerne indså snart, at kampen var håbløs. Et efter et overgav de svenske skibe sig. Slaget i Køge Bugt var endt med en total dansk sejr. Danskerne erobrede 8 større skibe fra svenskerne, der desuden havde mistet næsten 3.000 mand. Sejren havde blot kostet Danmark 100 mand. Sejren blev fejret behørigt. Niels Juel kunne indskrive sig i historien som en af de største danske søhelte, og snakken har uden tvivl gået i Køge, som havde kunnet følge slaget på tættest hold. Under slaget var et af svenskernes skibe gået på grund. Der fandtes nemlig ingen gode søkort over Køge Bugt.

Søkort

Flere andre lande havde opmålt deres farvande og sågar udgivet dem i bøger, som frit kunne erhverves. Noget sådant manglede i lang tid i Danmark. Lige indtil en Køgekøbmand tog sagen i egen hånd og rettede henvendelse til kongen. Manden hed Jens Sørensen.

I 1906 blev monumentet over slagene i Køge Bugt i 1677 og 1710 afsløret. Monumentet har stået flere steder på Havnepladsen. I dag er det anbragt ud for Havnen 19.

Niels Juel var også manden, der indså vigtigheden af Jens Sørensens arbejde med søkortene. Så længe Niels Juel var i live, var Jens Sørensen sikret gode arbejdsvilkår. De forsvandt med Niels Juels død i 1697, og det endte med, at Jens Sørensen blev fyret.